Valiokunnan mietintö MmVM 8/2026 vp─ HE 161/2025 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poronhoitolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poronhoitolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 161/2025 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:
- perustuslakivaliokunta PeVL 15/2026 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- lainsäädäntöneuvos Johanna Wallius, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Anna Saarela, oikeusministeriö
- porotalousasiantuntija Päivi Kainulainen, Lapin elinvoimakeskus
- 1. varapuheenjohtaja Leo Aikio, saamelaiskäräjät
- elinkeino- ja ympäristölakimiessihteeri Sarita Kämäräinen, saamelaiskäräjät
- suunnittelupäällikkö Ossi Pesälä, Metsähallitus Metsätalous Oy
- kenttäpäällikkö Aino Kurtti, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- porotalousneuvoja Anna-Leena Jänkälä, Paliskuntain yhdistys
- puheenjohtaja Hanna Halmeenpää, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Luonnonvarakeskus
- Ruokavirasto
- Kainuun liitto
- Kolttien kyläkokous
- Maanomistajain Liitto ry
- Saamelaispaliskunnat ry
- Suomen yhteismetsät ry
- WWF Suomi
- OTT, VT, tutkija Juha Joona

Valmis
5.1

Valiokunnan mietintö MmVM 8/2026 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi poronhoitolakia, maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annettua lakia, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annettua lakia ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia.

Esityksen mukaan paliskuntien tulisi laatia ja hyväksyä porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelmat. Suunnittelun tavoitteena on löytää kullekin alueelle parhaiten soveltuvia ja pitkäjänteisiä käytäntöjä, joiden avulla voidaan tukea laidunten kestävän käytön edellytyksiä. Suunnitteluvelvollisuuden avulla paliskunnat voisivat omalta osaltaan vaikuttaa niihin porolaidunten tuottokykyyn ja luonnon biologiseen monimuotoisuuteen kohdistuviin vaikutuksiin, joita aiheutuu ilmastonmuutoksen, muun maankäytön ja porolaidunnuksen myötä.

Poronhoitolaissa säädettyjä porojen määrän vähentämistä koskevia periaatteita selkeytettäisiin ja täsmennettäisiin. Lakiin tehtäisiin muutoksia, joilla estetään porojen vähentämisvelvollisuutta laiminlyöneen poronomistajan hyötyminen vähentämättä jätetyistä poroista. Näillä muutoksilla, joihin sisältyisi myös hallinnollisesta seuraamusmaksusta säätäminen, helpotettaisiin poromäärän hallintaa sekä vähennettäisiin suurimpien sallittujen poromäärien ylityksiä ja niistä porolaidunten kestävyydelle ja poronhoitajille aiheutuvia haittoja.

Poronhoitolakiin tehtäisiin myös eräitä muita muutoksia, joiden tarkoituksena on sujuvoittaa poronhoidon hallintoa, vähentää siihen liittyviä kustannuksia sekä ottaa huomioon viestintävälineiden kehitys. Lisäksi päätoimisten poronhoitajien asemaa vahvistettaisiin uudistamalla paliskunnan kokouksen päätöksentekoon liittyvä äänileikkuri. Poronhoitorikkomusta koskevat kriminalisointisäännökset uudistettaisiin vastaamaan rikosoikeudellisen sääntelyn tarkkarajaisuutta koskevia vaatimuksia.

Muihin lakeihin tehtäisiin edellä mainituista muutoksista johtuvat tekniset muutokset.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2026.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Esityksen tausta

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi poronhoitolakia (848/1990), maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annettua lakia (1559/2001), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annettua lakia (986/2011) ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia (672/2002). Esitykseen sisältyvien lakiehdotusten tavoitteena on vähentää sallittujen poromäärien ylityksiä ja niistä porolaidunten kestävyydelle ja poronhoitajille aiheutuvia haittoja sekä sujuvoittaa poronhoidon hallintoa. Hallituksen esitys perustuu kolmen työryhmän tekemään työhön sekä lukuisiin taustaselvityksiin ja tutkimuksiin. Esityksen perusteluissa onkin kattavasti selostettu nykyjärjestelmän kehittämistarpeita sekä muita muutosehdotusten taustalla olevia tekijöitä. Lakiehdotuksen valmistelun yhteydessä alan toimijoita on kuultu eri valmisteluvaiheissa.

Valiokunta kiittää hallituksen esityksen perusteellista valmistelua ja pitää esittelevästä ministeriöstä toimitettuja selvityksiä ja ratkaisuvaihtoehtoja hyvin laadittuina.

Poronhoitolakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset paliskuntien velvollisuudesta laatia porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelmat. Velvollisuus täydentää olemassa olevia alueiden käyttöön sekä luonnonvarojen käyttöön ja suojeluun liittyviä suunnittelu- ja yhteistoimintamekanismeja. Tarkoituksena on, että paliskuntia voidaan aiempaa paremmin sitouttaa laidunten kunnon turvaamiseen ja laidunten kestävän käytön edistämiseen. Esityksessä ehdotetaan täsmennyksiä porojen määrän vähentämistä koskeviin säännöksiin. Säännösten keskeisenä tavoitteena on estää porojen vähentämisvelvollisuutta laiminlyöneen poronomistajan hyötyminen vähentämättä jätetyistä poroista. Tukien saamisen edellytyksenä on porojen enimmäismäärän noudattaminen. Hallituksen esityksessä esitetyistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa siihen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä vähäisin muutoksin.

Porolaidunten kantokyvyn palauttaminen

Esityksen mukaan perusteet poromäärien hallinnan tehostamiseen liittyvät erityisesti porolaidunten ekologiseen ja taloudelliseen kantokykyyn. Ekologinen kestävyys tarkoittaa ihmisen taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttamista pitkällä aikavälillä luonnon kestokykyyn sekä biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden säilyttämistä. Taloudellinen kestävyys viittaa taloudellisen hyvinvoinnin edistämiseen tasapainoisella tavalla, joka ei perustu pitkällä aikavälillä varantojen hävittämiseen. Poromäärien hallinnan tarve liittyy koko elinkeinon tulevaisuuteen tilanteessa, jossa muun muassa ilmastonmuutos ja kilpailevat maankäytön muodot vaikeuttavat porojen laidunnusta entisestään.

Porojen laidunnuksen vaikutusta kasvillisuuteen ja laidunten ekologiseen tilaan on tutkittu eri tutkimushankkeissa. Vaikutukset eivät ole yksiselitteisiä, vaan laidunten ekosysteemiin kuuluu kasveja ja eliöitä, jotka hyötyvät laidunnuksesta, ja niitä, jotka kärsivät siitä. Laidunnuksen vaikutuksia luontotyyppeihin käsitelleen tutkimuksen mukaan uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi arvioitujen tunturiluontotyyppien uhanalaistumisiin on vaikuttanut eniten ilmastonmuutos. Toiseksi suurin vaikutus on porojen laidunnuksella, ja kolmanneksi suurin tekijä on ilmastonmuutoksen ja laidunnuksen yhteisvaikutus. Porojen laidunnuksen, erityisesti kesälaidunnuksen, arvioidaan lisäävän ilmastonmuutoksen aiheuttamia haittoja erityisesti tunturikoivikoissa. Eräillä luontotyypeillä kohtuullisella laidunnuksella on myös suotuisia vaikutuksia lajiston monimuotoisuuteen. Laidunpaineen merkitys uhkatekijänä on kuitenkin huomattava, sillä se vaikuttaa noin 1,2 miljoonalla hehtaarilla eli 90 prosentilla tunturiluontotyyppien kokonaispinta-alasta.

Luonnonvarakeskus tuottaa tietoa porolaidunten tilasta ja siinä tapahtuneista muutoksista vähintään kerran kymmenessä vuodessa toteutettavalla porolaiduninventoinnilla. Sen yhteydessä myös analysoidaan laidunten tilan muutosten syitä. Edellisessä vuosien 2016—2018 porolaiduninventoinnissa todettiin, että noin kahdella kolmanneksella poronhoitoalueen pinta-alasta metsätalous on vähentänyt ja pirstonut vanhoja laidunmetsiä sekä heikentänyt metsien laatua talvilaitumina. Metsien ikärakenne vaikuttaa niiden hyödyntämiseen talvilaitumina.

Hakkuualueiden, taimikoiden ja nuorten kasvatusmetsien laatu talvilaitumina on selvästi heikompi kuin vanhojen laidunmetsien laatu.

Hallituksen esityksen mukaan alueilla, joita käytetään porolaitumina vain talvisin ja joilla ei ole metsätaloutta tai muuta merkittävää maankäyttöä, jäkälää voi olla yli 400 kg hehtaaria kohden. Kuluneimmilla metsätalousvaltaisten alueiden jäkäliköillä, joilla ei ole selvää laidunkiertoa ja joita laidunnetaan myös lumettomana aikana, jäkälää on vain 70—150 kg hehtaarilla. Kilpailevan maankäytön laajuus paliskunnissa ja todennäköisesti myös ilmastonmuutoksen aiheuttamat ekosysteemimuutokset selittävät osaltaan jäkälälaidunten kuntoa ja kasvilajimuutoksia. Kaiken kaikkiaan muutokset laidunympäristössä ovat lisänneet porojen talviaikaisen lisäruokinnan ja tarhauksen tarvetta.

Laidunten kantokyvyn yhteyttä laidunten taloudelliseen tuottokykyyn ja kannattavaan suurimpaan sallittuun poromäärään on tutkittu. Tutkimuksen tulokset tukevat tarvetta toisaalta estää nykyisten sallittujen poromäärien ylittyminen ja joissakin tapauksissa vähentää suurimpia sallittuja poromääriä laidunten kantokyvyn palauttamiseksi. Tulokset viittaavat siihen, että keskimääräisessä tunturipaliskunnassa nykyinen suurin sallittu eloporomäärä on lähellä taloudellisesti kannattavinta eloporomäärää. Joissakin paliskunnissa suurin sallittu eloporomäärä on jopa puolet suurempi kuin taloudellisesti kannattava poromäärä nykyisessä laidunympäristössä. Keskimääräisessä tunturipaliskunnassa jäkäliköt saattavat elpyä hyvin hitaasti, jos nykyisiä eloporomääriä ei ylitetä. Laidunkierron kehittäminen saattaa parantaa mahdollisuuksia jäkälälaidunten elpymiseen.

Hoito- ja käyttösuunnitelmien laatiminen

Keinona porolaidunten kantokyvyn parantamiseen esityksessä ehdotetaan, että paliskuntien tulee laatia ja hyväksyä kymmenvuotiskauden kattavia porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelmia. Suunnittelun tavoitteena on löytää kullekin alueelle parhaiten soveltuvia ja pitkäjänteisiä käytäntöjä, joiden avulla voidaan tukea laidunten kestävän käytön edellytyksiä. Suunnitteluvelvollisuuden avulla paliskunnat voivat omalta osaltaan vaikuttaa niihin porolaidunten tuottokykyyn ja luonnon biologiseen monimuotoisuuteen kohdistuviin vaikutuksiin, joita aiheutuu ilmastonmuutoksen, muun maankäytön, porolaidunnuksen ja näiden yhteisvaikutusten myötä. Suunnitelmien käyttöönotto ja niihin ehdotettu toimenpidevalikoima perustuu aihetta käsitelleiden työryhmien ehdotuksiin ja tutkimustuloksiin. Valiokunnalla ei ole näihin seikkoihin huomautettavaa. Hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimiselle ehdotettua määräaikaa on kritisoitu valiokunnan saamissa lausunnoissa, sillä suunnitelmien käyttöönotto vaatii viranomaisten ja paliskunnan hallinnon taholla valmistelua. Valiokunta ehdottaa, että ensimmäisten porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimisen määräaikaa pidennetään siten, että määräaikaa suunnitelmien laatimiselle on vuoden sijasta kaksi vuotta lain voimaantulosta. Jos laki tulee voimaan kesäkuun alusta 2026, siirtymäaika päättyy 31.5.2028.

Poronhoitolakiehdotuksen mukaan suunnitelmia laadittaessa tulee saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella varata paikallista yksityistä maa- ja metsätaloutta edustaville tahoille mahdollisuus tulla kuulluksi yksityismaille suunniteltuista aitojen ja muiden rakennelmien rakentamiseen tai luonnon ennallistamiseen liittyvistä toimenpiteistä sekä tällaisille maille suunniteltuista toimenpiteistä, joihin sisältyy porojen pysyväisluonteista lisäruokintaa. Lakiehdotuksen mukaan

suunnitelmaan ei liity kuulemisvelvollisuutta siltä osin kuin suunnitelma sisältää edellä mainittuja toimenpiteitä ainoastaan valtion, kuntien, seurakuntien tai paliskunnan osakkaiden omistamilla alueilla. Kuulemisvelvollisuutta ei sovelleta myöskään saamelaisten kotiseutualueella. Valiokunnan saamissa lausunnoissa tuodaan esiin, että kyseisistä toimenpiteistä sovitaan aina maanomistajan ja paliskunnan välillä. Samalla kuulemisvelvollisuutta kritisoidaan ylimääräisenä menettelynä, joka alistaa poronhoidon muille maankäyttömuodoille. Toisaalta kuulemisvelvollisuuden aluerajausta on kritisoitu.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan saamelaisten kotiseutualueen rajaaminen kuulemisvelvoitteen ulkopuolelle juontaa juurensa hallituksen esityksen valmistelussa käytyihin neuvotteluihin. Saamelaiskäräjät on katsonut, että maanomistajia ja -haltijoita edustavien tahojen osallistaminen porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelman tekoon rajoittaa saamelaisille perustuslaissa turvattua kulttuuri-itsehallintoa. Valiokunta yhtyy selvityksessä ilmaistuun näkemykseen, jonka mukaan pelkkä kuuleminen ilman maanomistajan oikeutta määrätä, miten poroja laidunnetaan, ei rajoita poronhoito-oikeutta tai saamelaisille alkuperäiskansana kuuluvia oikeuksia. Sen sijaan poronhoitoon saamelaisten kotiseutualueella liittyy historiallisia sekä maanomistukseen ja maankäyttöön liittyviä syitä, jotka puoltavat kuulemisvelvoitteesta poikkeamista saamelaisten kotiseutualueella. Valiokunta katsoo, että hyvän hallintotavan mukaisesti maanomistajia on syytä kuulla hoito- ja käyttösuunnitelmasta myös saamelaisten kotiseutualueella.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kuulemisvelvollisuutta koskeva aluerajaus ei poista paliskunnan velvollisuutta saada yksittäisiltä maanomistajilta lupa siltä osin kuin suunnitelmiin sisältyviä luvanvaraisia toimenpiteitä, kuten rakentamis- tai ennallistamistoimenpiteitä, toteutetaan heidän omistamillaan mailla. Rajaus ei myöskään poista maanomistajien oikeutta hakea muutosta suunnitelmaa koskevasta paliskunnan päätöksestä siltä osin kuin päätös mahdollisesti vaikuttaa heidän oikeuksiinsa tai velvollisuuksiinsa. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 15/2026 vp) kiinnittänyt huomiota siihen, että poronhoitolain säännökset suojaavat pääosin samalla tavalla saamelaisten kotiseutualueella ja muulla alueella harjoitettavaa poronhoitoa, mutta eräiltä osin poronhoidon suoja on saamelaisten kotiseutualueella ja osin sen ulkopuolelle ulottuvalla niin sanotulla historiallisen Lapin maakunnan alueella muuta poronhoitoaluetta vahvempi. Poronhoito-oikeuden tehokkaampi suoja toteutuu kuitenkin alueperusteisesti eikä sen mukaan, onko poronhoitaja saamelainen vai ei. Valiokunta pitää tätä tärkeänä näkökohtana.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös hoito- ja käyttösuunnitelmien luonteeseen. Sen mukaan oikeus harjoittaa poronhoitoa toisen maalla on merkityksellistä perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuuden suojan kannalta. Perustuslakivaliokunnan mukaan myös poronhoitolakiin nyt ehdotettava sääntely porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelmista on merkityksellistä laidunmaiden omistajien omaisuuden suojan kannalta. (PeVL 15/2026 vp) Tähän ulottuvuuteen viitaten maa- ja metsätalousvaliokunta pitää esityksessä ehdotettua yksityisten maanomistajien kuulemista hoito- ja käyttösuunnitelmista perusteltuna. Samalla se toteaa, ettei ehdotetuilla kuulemis- ja lausuntomenettelyillä rajoiteta poronhoito-oikeutta eikä paliskunnan toimivaltaa päättää suunnitelman sisällöstä. Paliskunta harkitsee, miten se muokkaa suunnitelmaluonnosta ennen suunnitelman hyväksymistä.

Saamaansa selvitykseen viitaten valiokunta korostaa, ettei suunnitelmilla toisaalta ole myöskään sitovaa vaikutusta muuhun maankäyttöön. Tarkoitus on, että suunnitelmille annetaan painoarvoa erilaisissa maankäyttö- ja infrastruktuurihankkeissa, mutta niiden on tarkoitus toimia apuvälineenä ja tietolähteenä ilman lakisääteistä velvoittavuutta. Hoito- ja käyttösuunnitelmat eivät ole oikeudellisesti sitovia päätöksiä, eivätkä ne voi perustaa poronhoitajille oikeuksia tai velvollisuuksia suhteessa yksityisiin maa- ja metsätaloutta harjoittaviin tahoihin. Valiokunta katsoo, että paliskuntien tulee laatia nykykäytännön mukaisesti aina sopimukset yksityisten maanomistajien yksityismaille suunnitelluista rakennelmien rakentamiseen tai luonnon ennallistamiseen liittyvistä toimenpiteistä sekä tällaisille maille suunnitelluista toimenpiteistä, joihin sisältyy porojen pysyväisluonteista lisäruokintaa.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että hoito- ja käyttösuunnitelmien oikeusvaikutukset jäävät hallituksen esityksessä jossakin määrin epäselviksi. Perustuslakivaliokunnan mielestä vaikutukset ovat kuitenkin sellaisia, että niihin tulisi kytkeytyä muutoksenhakuoikeus. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta arvioi poronhoitolain 44 §:n muutoksenhakua koskevan sääntelyn ja toisaalta yleissäädöksenä sovellettavan oikeudenkäynnistä hallintoasiassa annetun lain säännösten riittävyyttä hoito- ja käyttösuunnitelmaa koskevassa muutoksenhaussa. Perustuslakivaliokunta päätyy johtopäätökseen, jonka mukaan yleislakiin perustuva valitusoikeus riittää sinänsä täyttämään perustuslain 21 §:ssä asetetut vaatimukset esimerkiksi laidunmaiden omistajien oikeusturvan osalta. (PeVL 15/2026 vp)

Porojen enimmäismäärien hallinnan keinot

Porojen vähentäminen tapahtuu pääosin syksyllä tai alkutalvesta, jolloin elämään jäävät porot (eloporot) erotetaan teurastettavista poroista poroerotuksissa. Poronhoitolain 22 §:n mukaan tilanteessa, jossa paliskunnan tai poronomistajan eloporojen määrä ylittää sallitun enimmäismäärän, paliskunnan on seuraavan poronhoitovuoden kuluessa päätettävä sen alueella hoidettavana olevien porojen määrän vähentämisestä sallittuun enimmäismäärään. Ensisijaisesti on vähennettävä muiden kuin paliskunnan osakkaiden omistamien porojen määrää. Lähtökohtaisesti paliskunnan osakkaiden tulee vähentää porojaan lukumäärä, joka määräytyy paliskunnan päättämän vähennysprosentin mukaan. Paliskunnan osakkaiden poroista tulee vähentää ensin ne porot, joita omistajilla on yli heille vahvistetun enimmäismäärän, ja sen jälkeen paliskunnan osakkaiden porojen määrän mukaisessa suhteessa. Paliskunta voi erityisestä syystä päättää, että paliskunnan osakkaan porojen määrää ei vähennetä, jolloin vastaava määrä vähennetään muilta poronomistajilta heidän porojensa määrän mukaisessa suhteessa. Myös ennakoiva porojen vähentäminen tarkasteltavaa poronhoitovuotta edeltävänä vuonna on poronhoitolain mukaan mahdollista.

Vuonna 2021 valmistuneessa tutkimuksessa on todettu, että porojen vähentämistä koskeviin säännöksiin liittyy joiltakin osin ongelmia tai tulkinnanvaraisuutta. Lisäksi paliskunnissa on käytössä poromäärän hallintaan liittyviä toimintamalleja, jotka eivät kaikilta osin ole yhteensopivia poronhoitolain nykyisten säännösten kanssa. Keinot nykyisten säännösten toimeenpanon tehostamiseksi ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Paliskunnan poromäärän pitäminen sallitulla tasolla on oikeuskäytännön valossa kysymys, joka joissain paliskunnissa aiheuttaa varsin paljon ristiriitoja paliskunnan sisällä. (Poronhoitolaki oikeuskäytännössä;

Tutkimus poronhoitolain soveltamisesta hallintotuomioistuinten oikeuskäytännössä, OTT Juha Joona 2021)

Poronhoitolain säännöstä, jonka mukaan paliskunta voi poroisännän päätöksellä suorittaa porojen vähentämisen paliskunnan päätöstä noudattamatta jättäneen poronomistajan puolesta, ei käytännössä juurikaan sovelleta. Poronhoitolaissa ei ole myöskään säännöksiä niitä tilanteita varten, joissa vähennettyjen porojen määrä on jäänyt paliskunnan päättämää määrää vähäisemmäksi, jolloin on kertynyt niin kutsuttuja rästiporoja. Kysymys on kuitenkin ollut käytännössä olennainen, sillä porojen vähennyksiä ei kaikilta osin saada pantua täytäntöön määräajassa. Oikeuskäytännössä on kuitenkin hyväksytty rästiporojen vähentäminen tulevina poronhoitovuosina.

Lisäksi paliskunnat ovat kehittäneet erilaisia sopimusperusteisia osakkaidensa välisiä hyvityspiste- ja kiintiökäytäntöjä. Oikeuskäytännössä kiintiöjärjestelmää on pidetty sallittuna keinona vähentää pakkoteurastusten tarvetta, mutta sitä ei voida sitovasti soveltaa suhteessa kiintiöjärjestelmän ulkopuolelle jääneisiin poronomistajiin tilanteessa, jossa paliskunnalle on syntynyt pakkoteurastusvelvoite. Esityksen mukaan kiintiöjärjestelmän arvioidaan olevan käytössä hieman alle kolmanneksessa paliskunnista. Muissa paliskunnissa sovelletaan pistekäytäntöjä. Näitä koskevat periaatteet vaihtelevat jonkin verran ja ovat osin muovautuneet sitä mukaa kuin tuomioistuinten soveltamiskäytäntö on selkeyttänyt hyväksyttäviä pakkovähennysten toteuttamistapoja.

Valiokunta nostaa esiin poronhoitolakiehdotuksen 22 §:ään ehdotetun tärkeän periaatteellisen muutoksen. Pykälän 1 momentin mukaan paliskunnan on jatkossa vuosittain päätettävä sen alueella hoidettavana olevien porojen määrän vähentämisestä seuraavan poronhoitovuoden kuluessa. Vähennettävä määrä on määriteltävä siten, ettei paliskunnan tai poronomistajan eloporojen määrä ylitä poronhoitolain nojalla säädettyä enimmäismäärää. Säännöksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan muutos parantaa paliskunnan osakkaan oikeusturvaa, sillä velvoittaviin teurastuspäätöksiin liittyy osakkaan valitusoikeus. Päätöksen laatimisessa noudatetaan yleislakina hallintolain säännöksiä, jolloin hallintopäätöksestä käy selkeästi ilmi muun muassa se, mihin päätöksen kohteena olevat henkilöt ovat oikeutettuja tai velvoitettuja.

Nykyisin suurin osa paliskunnista sääntelee osakkaiden poromääriä laatimalla vuosittain teurastussuunnitelman, jossa määritellään osakaskohtaiset vähennykset. Vaikka teurastussuunnitelmat ovat tuomioistuinten ratkaisukäytännönkin valossa usein suositusluonteisia, niiden noudattaminen on käytännössä kytköksissä paliskunnissa noudatettaviin erilaisiin pistekäytäntöihin sekä muun muassa porotalouden eläinkohtaiseen tukeen. Epäselvyyttä ja ongelmia on syntynyt siitä, milloin teurastussuunnitelmaksi nimetty päätös on suositusluonteinen ja milloin ennakoivan pakkoteurastuksen luonteinen velvoittava päätös. Erityisesti tätä taustaa vasten valiokunta pitää poronhoitolakiehdotuksen 22 §:n muutosta perusteltuna.

Paliskunnan osakkaille ehdotetaan säädettäväksi selkeä vastuu porojen vähentämisestä paliskunnan päätösten mukaisesti. Paliskunnan mahdollisuus vähentää poroja passiiviseksi jättäytyvien poronomistajien puolesta on jatkossakin käytettävissä, jos paliskunnan kokous tekee päätöksen asiasta. Myös tällaiseen päätökseen liittyy muutoksenhakuoikeus. Ehdotuksen mukaan

poromäärän vähentämistä koskevat päätökset ovat voimassa mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta, ellei hallinto-oikeus toisin määrää. Näin osaltaan vähennetään rästien kertymistä ja niihin liittyviä ongelmia. Poliisi voi antaa pyynnöstä virka-apua päätöksen toimeenpanoon osallistuville.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia keskeisiin poromäärän vähentämisen periaatteisiin, kuten vaatimus paliskunnan osakkaiden porojen vähentämisestä niiden määrän mukaisessa suhteessa. Poronhoitolaissa ehdotetaan täsmennettäväksi paliskuntien mahdollisuutta päättää eräistä käytännössä muovautuneista poikkeuksista. Poronhoitolakiehdotukseen sisältyvät nykytilaa selkeyttävät säännökset rästiporoista, rästiporojen vähentämisestä ja niitä koskevasta kirjanpidosta. Rästiporot eivät enää kerrytä osakkaan äänivaltaa, eikä rästejä voi kiertää porojen myynnin tai lahjoituksen kautta. Poronhoitolakiehdotus myös mahdollistaa kiintiöjärjestelmän soveltamisen paliskunnan osakkaiden vapaaehtoisen sitoutumisen perusteella. Paliskunnan päätöksellä voidaan jatkossa sallia mainittuna vuonna tapahtuva hyvityspisteiden kerryttäminen myös tulevien vuosien käyttöä varten. Lakiin otettaisiin säännökset ennakolta vähennettyjä poroja koskevasta kirjanpidosta ja vanhenemisajasta.

Poronhoitolakiehdotukseen sisältyvät säännökset Ruokaviraston toimivallasta määrätä porojen vähentämisvelvoitetta laiminlyövälle poronomistajalle hallinnollinen seuraamusmaksu. Seuraamusmaksun suuruus vähentämättä jätettyä poroa kohden on vakiomääräinen, mikä lisää ennakoitavuutta ja helpottaisi maksun määräämiseen liittyvää valvontaviranomaisen työtä. Koska poronhoito on luonnonolosuhteista riippuvaista maastossa tapahtuvaa toimintaa, ehdotetuilla säännöksillä turvataan se, ettei seuraamusta sovelleta vähäisiin ja lyhytkestoisiin poromäärän ylityksiin, joissa ei ole kyse piittaamattomuudesta lain velvoitteita kohtaan, eikä tietyissä poikkeustilanteissa, kuten markkinahäiriö.

Valiokunnan saamissa lausunnoissa poromäärien vähentämiskäytäntöjen täsmentämistä ja selkeyttämistä pidetään perusteltuna. Samalla tuodaan esiin, että useissa paliskunnissa poromäärä on tällä hetkellä alle sille säädetyn enimmäismäärän hankalan petotilanteen ja ilmastonmuutoksen aiheuttamien ongelmien takia. Poronhoitoalueen todellinen eloporomäärä poronhoitovuonna 2024—2025 oli 173 150 poroa, kun suurin sallittu poromäärä on 203 700 poroa. Valiokunta katsoo, että porolaidunten kantokyvyn turvaaminen ja porojen vähentämistä koskevaan sääntelyyn liittyvät soveltamisongelmat edelleen puoltavat esityksessä ehdotettujen säännösten hyväksymistä kokonaisporomäärien kehityksestä riippumatta. Seuraavassa se arvioi asiantuntijakuulemisessa esiin tulleita tarpeita lisätä paliskunnan päätöksenteon läpinäkyvyyttä.

Poroluettelon laatiminen

Poronhoitolain 30 §:ssä säädetään paliskunnan velvollisuudesta laatia kunakin poronhoitovuonna luettelo paliskunnan osakkaiden omistamista poroista (poroluettelo). Poroluetteloon on otettava myös muut paliskunnan alueella hoidossa olevat porot samoin kuin porot, jotka omistajat erotusten ulkopuolella ovat ottaneet käyttöönsä. Vastaava luettelo on laadittava erotuksissa muihin paliskuntiin kuuluviksi todetuista poroista. Poronhoitoon liittyy useita tekijöitä, joiden vuoksi porojen enimmäismäärän täydellinen hallinta ei ole käytännössä mahdollista. Edellä mainitussa oikeuskäytäntöön pohjautuvassa tutkimuksessa (OTT Juha Joona 2021) todetaan, ettei vahvistetussa poroluettelossa eloporojen määrä ole käytännössä koskaan se, mikä

eloporojen määrä todellisuudessa on. Näin on siitä syystä, ettei kaikkia poroja saada käytännössä koskaan luetuksi. Porojen lukumäärä riippuu siitä, kuinka hyvin porojen kokoaminen kunakin vuonna onnistuu.

Poronhoitolain 30 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan poroluetteloon on otettava paliskunnan osakkaiden omistamien poroerotuksessa mukana olleiden porojen, muiden paliskunnan alueella hoidossa olevien porojen ja erotusten ulkopuolella omistajien käyttöönsä ottaneiden porojen lisäksi sellaiset porot, jotka ovat muutoin jääneet erotusten ulkopuolelle. Paliskunnan tulee päättää tällaisten porojen lukemiseen liittyvistä periaatteista. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa kiinnitetään huomiota siihen, että porojen lukemisessa tulevat sovellettaviksi hallintolaista ilmenevät hallinnon oikeusperiaatteet. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun (KHO 2022:119) mukaan paliskunnan osakkaiden yhdenvertainen kohtelu tarkoittaa sitä, että poroerotuksissa kaikilla osakkailla on mahdollisuus seurata ja osallistua porojen lukemiseen. Jos poroja luetaan erotusten ulkopuolella, paliskunnan tulee erityisesti varmistua osakkaiden oikeusturvan sekä yhdenvertaisen ja tasapuolisen kohtelun toteutumisesta. Näin ollen on perusteltua edellyttää, että paliskunnan kokous hyväksyy etukäteen menettelyä koskevat periaatteet. Valiokunta korostaa paliskunnan osakkaiden yhdenvertaista kohtelua ja pitää välttämättömänä, että osakkaille varataan mahdollisuus osallistua porojen lukemiseen poroerotuksissa ja erotusten ulkopuolella tilanteissa, joissa poroja luetaan.

Paliskunnan osakkaalla on ehdotetun 30 §:n 3 momentin mukaan velvollisuus ilmoittaa paliskunnalle porojensa lukumäärä poroluettelon laatimiseksi. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on todettu, että joissakin tapauksissa on mahdollista, että poroluettelon laatimiseen liittyy väärinkäytöksiä. Asiantuntijakuulemisessa esiin tulleiden seikkojen vuoksi valiokunta on saanut selvityksen paliskunnan toiminnan läpinäkyvyyden ja erityisesti poroluettelon salassapidon vaikutuksista poromäärien vähentämistä koskevien säännösten soveltamiseen. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki), 24 §:n 23 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön kokonaisvarallisuudesta taikka tuen tai etuuden perusteena olevasta varallisuudesta taikka jotka muutoin kuvaavat hänen taloudellista asemaansa. Tällä perusteella paliskunnat ovat tulkinneet, ettei poroluetteloja luovuteta, jollei niistä tietoa pyytävällä taholla ole laissa säädetty tiedonsaantioikeus.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan paliskunnan osakkaat kuitenkin saavat tiedon poroluetteloihin kirjatuista muiden osakkaiden poromääristä, kun he päättävät poroluettelojen vahvistamisesta. Salassapitosäännökset eivät myöskään ole estäneet poronhoidon valvontaviranomaisen tai esimerkiksi esitutkintaviranomaisten tiedonsaantia poroluetteloista eivätkä siten lain velvollisuuksien noudattamisen valvontaa tai seuraamusten määräämistä. Selvityksen mukaan poroluettelojen säätäminen julkisiksi ei välttämättä helpota poroluettelon luotettavuuden arviointia. Haasteena on poromääriä koskevan tiedonsaannin sijasta ennemminkin se, miten tietty luetteloon merkitty poromäärä voidaan osoittaa virheelliseksi.

Poroerotukset ovat avoin tapahtuma, jossa kaikilla osakkailla on mahdollisuus seurata porojen lukemista ja osallistua siihen. Tämän lisäksi on olemassa muita keinoja seurata ja arvioida poroluettelojen merkintöjen paikkansapitävyyttä. Porojen lisääntymiselle on selkeät biologiaan perustuvat rajat, joten poromäärän nämä rajat ylittävä kasvu tietyllä aikavälillä voi olla osoitus

vilpistä. Paliskunnan osakkaiden poromäärät voivat kasvaa paitsi vasomisen myös porojen luovutusten kautta, mutta porojen tuominen paliskuntaan sen ulkopuolelta on poronhoitolain 10 §:n mukaan joko kiellettyä tai luvanvaraista ja paliskunnan sisäisiin porojen luovutuksiin liittyy poronhoitolain 43 §:n mukaan luovutuksensaajan ilmoitusvelvollisuus.

Edellä sanotusta seuraa, että poroluettelon paikkansapitävyyden arviointi lepää porojen todellisen lukumäärän arviointiin sisältyvien luonnollisten epävarmuustekijöiden vuoksi paliskunnan toiminnan läpinäkyvyyden ja paliskunnan osakkaiden aktiivisuuden varassa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan paliskunnan osakkaan mahdollisuutta valvoa oikeuksiaan edistää, jos osakkaalla on oikeus tutustua myös muiden osakkaitten porolukuihin useamman vuoden ajalta ja myös muihin tässä suhteessa relevantteihin asiakirjoihin, kuten rästi- ja hyvityspisteluetteloihin. Jotta epäluottamusta ei synny eikä epäilyksiä osakkaiden yhdenvertaiseen kohteluun liittyen, esimerkiksi porojen lukemiset kotitarhoista ja eri osakkaiden tarhoista löytyvien lukemattomien porojen määrä voisivat olla kaikkien osakkaiden tiedossa.

Valiokunta pitää tärkeänä paliskunnan toiminnan läpinäkyvyyden edistämistä ja hyvän hallinnon periaatteiden, erityisesti yhdenvertaisuuden ja puolueettomuuden, noudattamista poromäärien hallinnan kaikissa vaiheissa. Tämä on edellytyksenä sille, että tämän esityksen tavoitteet voivat toteutua tehokkaasti. Paliskunnalle säädetyn julkisen hallintotehtävän hoitamisessa tulee taata asianmukaiset menettelyt, jotta porojen vähentämistä koskevia epäselvyyksiä ja erimielisyyksiä voidaan ennaltaehkäistä ja tarvittaessa taata paliskunnan osakkaille tosiasiallinen mahdollisuus oikeussuojakeinojen käyttämiseen. Valiokunta toteaa, että jäljempänä poronhoitolakiehdotukseen ehdotetut, osin perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 15/2026 vp) pohjautuvat, muutokset korostavat tätä lähtökohtaa. Valiokunta katsoo, että esitykseen sisältyvien lakiehdotusten toimivuutta sekä erityisesti toiminnan läpinäkyvyyttä ja osakkaiden yhdenvertaisuuden toteutumista paliskuntien toiminnassa on hyvä seurata säännöllisesti ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin mahdollisten ongelmien poistamiseksi.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki poronhoitolain muuttamisesta

1 a §. Lain tarkoitus. Ehdotetun 1 a §:n mukaan poronhoitolain tarkoituksena on varmistaa ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävän poronhoidon perusedellytykset sekä turvata saamelaisille oikeus oman kielensä ja kulttuurinsa ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Valiokunnan saamissa lausunnoissa on ehdotettu, että tavoitesäännöksessä nimenomaisesti täsmennetään kysymyksessä olevan saamelaisille alkuperäiskansana kuuluvien oikeuksien turvaaminen. Valiokunta ehdottaa säännöstä täsmennettäväksi tältä osin.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 15/2026 vp) korostanut, ettei poronhoitolakiin ehdotettu 1 a § merkitse saamelaisten tai muidenkaan poronomistajien oikeuksiin ja poronhoitolain aineellisoikeudellisiin normeihin nähden uusia oikeuksia tai velvoitteita eikä tarkoitussäännöstä voida käyttää kenenkään oikeuksien epäämiseen. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tätä tärkeänä näkökohtana.

16 a §. Paliskunnan kokouksen päätösten tiedoksianto. Poronhoitolakiin ehdotetaan otettavaksi paliskunnan kokouksen päätösten tiedoksiantoa koskevaa erityissääntelyä, jolla kevennetään hallintolain mukaista tiedoksiantomenettelyä paliskuntien toiminnan erityispiirteet huomioon ottaen. Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että ehdotettuun 16 a §:ään sisältyvät erilaiset tiedoksiantotavat voivat olla omiaan aiheuttamaan tulkintahaasteita. Valiokunta ehdottaa, että ensinnäkin paliskunnan kokouksen päätöksen tiedoksiantoa koskevat säännökset perustuvat hallintolain tiedoksiantosäännöksiin. Toiseksi säännöstä ehdotetaan selkeytettäväksi siten, että tiedoksisaannin ajankohta määräytyy lähtökohtaisesti kokouksen ajankohdan mukaan, olipa kysymys hallintopäätöksestä tai muusta päätöksestä. Ratkaisevaa on se, onko osakas tai hänen edustajansa osallistunut kokoukseen. Valiokunta ehdottaa, että maininta muusta kuin hallintoasiassa tehdystä päätöksestä poistetaan 1 momentista.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan osakkaan kohdalla paliskunnan kokouksen päätöksen tiedoksisaannin ajankohdaksi katsotaan kokouksen ajankohta, jos osakas tai hänen edustajansa on osallistunut kokoukseen.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi päätöksen tiedoksiannosta siinä tilanteessa, jossa osakas tai hänen edustajansa ei ole osallistunut paliskunnan kokoukseen. Tällöin paliskunnan kokouksen päätös on annettava erikseen tiedoksi hallintolain 59 §:n mukaisena tavallisena tiedoksiantona tai sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 19 §:n mukaisena tavallisena sähköisenä tiedoksiantona, jollei osakas ole kieltänyt sähköisen tiedoksiannon käyttämistä.

Valiokunta ehdottaa pykälään uutta 4 momenttia. Hallintolain 62 §:n mukainen yleistiedoksianto tapahtuu ilmoittamalla asiakirjan nähtäville asettamisesta viranomaisen verkkosivulla. Paliskunnilla ei välttämättä ole omia verkkosivuja, vaan paliskuntiin liittyvää tietoa, kuten paliskuntien yhteystiedot, julkaistaan Paliskuntain yhdistyksen verkkosivuilla. Tämän vuoksi ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan viranomaisen verkkosivuilla julkaistava hallintolain 62 §:ssä tarkoitettu ilmoitus asiakirjan nähtäville asettamisesta voitaisiin vaihtoehtoisesti julkaista Paliskuntain yhdistyksen verkkosivuilla.

19 a §. Esteellisyys. Valiokunta ehdottaa, että 19 a §:n säännöksiä täydennetään perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 15/2026 vp) edellytetyllä tavalla. Lausunnossa käsitellään paliskunnan roolia julkisoikeudellisena yhdistyksenä, jonka tehtäviin sisältyy julkisen vallan käyttöä. Lausunnosta tarkemmin ilmenevin perustein perustuslakivaliokunta edellytti, että rikosoikeudellisen virkavastuun ulottumisesta julkisia hallintotehtäviä hoitaviin yksityisiin tahoihin säädetään erikseen poronhoitolaissa. Virkavastuu on yleensä kytketty julkisen vallan käyttöä laajemmin julkisen hallintotehtävän hoitamiseen. Näin ollen paliskunnan kokoukseen osallistuvaan osakkaaseen sekä paliskunnan hallituksen jäseneen ja poroisäntään sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan julkisia hallintotehtäviä. Myös vahingonkorvausoikeudellinen virkavastuu ehdotetaan ulotettavaksi julkisen hallintotehtävän hoitamiseen vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:n 1 momentissa säädetyn julkista valtaa käytettäessä aiheutetun vahingon korvausvastuun sijaan. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momenttiin lisättäväksi rikosoikeudellista ja vahingonkorvausoikeudellista virkavastuuta koskevat säännökset.

Nykyisin ei enää ole tarpeen sisällyttää viittausta hallinnon yleislakien soveltamiseen muun kuin viranomaisen hoitaessa lain, asetuksen tai lakiin sisältyvän valtuutuksen perusteella julkista tehtävää. Hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvelvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkista hallintotehtävää. Nyt käsillä olevassa sääntely-yhteydessä perustuslakivaliokunta piti tarpeellisena, että lakiin sisällytetään säännös hallinnon yleislakien soveltamisesta. Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momenttiin säännöstä, jonka mukaan paliskunnan kokoukseen osallistuvan osakkaan, paliskunnan hallituksen jäsenen ja poroisännän on hoitaessaan julkista hallintotehtävää noudatettava, mitä hallintolaissa, sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, kielilaissa (423/2003), saamen kielilaissa (1086/2003) ja tietosuojalaissa (1050/2018) säädetään. Myös pykälän otsikkoa ehdotetaan tarkistettavaksi edellä mainituilta osin.

6 c luku. Poronlaidunten hoito- ja käyttösuunnitelmat

Siirtymäsäännös. Pykälän 4 momentin mukaan paliskunnan tulee vahvistaa ensimmäinen porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelma vuoden kuluessa lakiehdotuksen voimaantulosta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettu määräaika on liian lyhyt porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelmien valmistelun kannalta. Näin ollen valiokunta ehdottaa, että ensimmäisen porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelman määräajaksi säädetään kaksi vuotta ehdotetun lain voimaantulosta.

4. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. Lain soveltamisala. Esityksen antamisen jälkeen eduskunnan käsiteltävänä on ollut useita hallinnollisten seuraamusmaksujen määräämistä koskevia lakiehdotuksia, joista viimeisimpänä on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintöön (LiVM 6/2026 vp — HE 179/2025 vp) sisältynyt 5. lakiehdotus. Valiokunta ehdottaa pykälään tehtäväksi edellä sanotuista aikaisemmin hyväksytyistä muutoksista aiheutuvat tekniset muutokset. Vastaavat tekniset muutokset ehdotetaan tehtäväksi lakiehdotuksen johtolauseeseen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

> *Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 161/2025 vp sisältyvät 2. ja 3. lakiehdotuksen.*
>
> *Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 161/2025 vp sisältyvät 1. ja 4. lakiehdotuksen.* ***(Valiokunnan muutosehdotukset)***

Valiokunnan muutosehdotus

1.

Laki

poronhoitolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poronhoitolain (848/1990) 14 §:n 1 momentti, 15, 21, 22 ja 30 §, 43 §:n otsikko ja 1 momentti sekä 47 ja 52 §, sellaisina kuin niistä ovat 14 §:n 1 momentti ja 52 § laissa 688/2025 sekä 21 ja 22 § osaksi laissa 285/2013, sekä

lisätään 10 §:ään uusi 3 momentti sekä lakiin uusi 1 a, 16 a, 19 a ja 22 a §, 6 c luku sekä 52 a ja 52 b § seuraavasti:

1 a §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on varmistaa ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävän poronhoidon perusedellytykset sekä turvata saamelaisille alkuperäiskansana oikeus oman kielensä ja kulttuurinsa ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

10 §

Porojen tuominen paliskunnan alueelle

— —

Kun porot on tuotu paliskunnan alueelle ja merkitty tuotuina eloporoina paliskunnan poroluetteloa koskevaan ehdotukseen, poroisännän tulee toimittaa porojen lähtöpaliskunnan poroisännälle asiasta todistus, josta käyvät ilmi porojen luovuttaja ja luvalla tuotujen porojen määrä.

14 §

Paliskunnan kokouksen koolle kutsuminen

Paliskunnan kokouksen kutsuu koolle paliskunnan hallitus. Lisäksi on paliskunnan hallituksen kutsuttava paliskunnan kokous koolle, jos paliskunnan osakkaat, jotka omistavat vähintään kymmenen prosenttia paliskunnan osakkaiden lukuporoista, sitä tietyn asian ratkaisemiseksi vaativat. Jos kokousta ei ole kutsuttu koolle kuukauden kuluessa siitä, kun vaatimus

todistettavasti esitettiin, Ruokavirasto voi oikeuttaa vaatimuksen esittäjän kutsumaan kokouksen koolle. Kokous kutsutaan koolle ilmoituksella, joka on julkaistava paliskunnan alueella leviävässä sanomalehdessä vähintään seitsemän päivää ennen kokousta. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse julkaista, jos paliskunta päättää, että kokouskutsut osakkaille toimitetaan paliskunnan päätöksen mukaista viestintävälinettä käyttäen lähetettävällä sähköisellä viestillä tai kirjeellä vähintään 14 päivää ennen kokousta. Jos kutsu on mahdollista toimittaa kaikille osakkaille sähköisellä viestillä, kutsu tulee lähettää vähintään 10 päivää ennen kokousta. Jos paliskunnan kokous tai paliskunnan hallitus on päättänyt, että kokoukseen voidaan osallistua myös tietoliikenneyhteyden ja teknisen apuvälineen avulla, kokouskutsuun sovelletaan yhdistyslain (503/1989) 24 §:n 2 momenttia.

— —

15 §

Äänestys paliskunnan kokouksessa

Paliskunnan kokouksessa osakas saa äänestää yhtä monella äänellä kuin hänellä on lukuporoja. Äänivaltaa eivät kuitenkaan kerrytä 22 a §:n 2 momentissa tarkoitetut porot, jotka osakas on jättänyt vähentämättä. Osakkaalla on oikeus käyttää äänioikeuttaan myös asiamiehen välityksellä. Kukaan ei saa kokouksessa äänestää äänimäärällä, joka vastaa yli 10 prosenttia paliskunnan osakkaiden lukuporojen määrästä tai ylittää 21 §:n 1 momentin nojalla säädetyn osakaskohtaisen eloporojen enimmäismäärän.

Kokouksen päätökseksi katsotaan mielipide, jota enemmistö annetuista äänistä on kannattanut. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan mielipide paitsi vaaleissa arpa.

16 a §

Paliskunnan kokouksen päätösten tiedoksianto

Paliskunnan osakkaan katsotaan saaneen tiedon paliskunnan kokouksen ~~muussa kuin hallintoasiassa tekemästä~~ päätöksestä kokouksen ajankohtana.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös päätökseen, joka lain mukaan toimitetaan postitse saantitodistusta vastaan tai muuten todisteellisesti, jos osakas, hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä on osallistunut paliskunnan kokoukseen.

Jos osakas, hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä ei ole osallistunut paliskunnan kokoukseen, 2 momentissa tarkoitettu päätös on annettava erikseen tiedoksi hallintolain (434/2003) 59 §:n mukaisena tavallisena tiedoksiantona. Päätös voidaan vaihtoehtoisesti antaa tiedoksi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003) 19 §:n mukaisena tavallisena sähköisenä tiedoksiantona paliskunnan päätöksen mukaista viestintävälinettä käyttäen, jollei osakas ei ole ilmoittanut paliskunnalle kieltäytyvänsä vastaanottamasta sähköisiä tiedoksiantoja.

Jos paliskunnan kokouksen päätöksen tiedoksiannossa käytetään yleistiedoksiantoa eikä hallintolain 62 §:ssä tarkoitetun asiakirjan nähtäville asettamista koskevan ilmoituksen julkaiseminen paliskunnan verkkosivuilla ole mahdollista, pykälää voidaan soveltaa siten, että viranomaisen verkkosivuilla tarkoitetaan Paliskuntain yhdistyksen verkkosivuja. (Uusi 4 mom.)

19 a §

Esteellisyys, hallinnon yleislakien soveltaminen ja virkavastuu

Sen estämättä, mitä hallintolaissa säädetään, paliskunnan osakkaan, hallituksen jäsenen ja asiamiehen esteellisyyteen äänestettäessä paliskunnan kokouksessa sovelletaan, mitä yhdistyslain 26 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään jäsenen ja asiamiehen esteellisyydestä. Hallintolaissa säädetyn estämättä hallituksen jäsenen ja poroisännän esteellisyyteen sovelletaan lisäksi, mitä yhdistyslain 37 §:ssä säädetään hallituksen jäsenen ja toimihenkilön esteellisyydestä.

Paliskunnan kokoukseen osallistuvaan osakkaaseen sekä paliskunnan hallituksen jäseneen ja poroisäntään sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan julkisia hallintotehtäviä. Julkisen hallintotehtävän hoitamisessa aiheutuneen vahingon korvaamiseen sovelletaan, mitä julkisyhteisön ja virkamiehen korvausvastuusta sekä virkatoimessa aiheutuneen vahingon korvaamisesta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). (Uusi 2 mom.)

Edellä 2 momentissa mainitun henkilön on hoitaessaan julkista hallintotehtävää noudatettava, mitä hallintolaissa, sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), kielilaissa (423/2003), saamen kielilaissa (1086/2003) ja tietosuojalaissa (1050/2018) säädetään. (Uusi 3 mom.)

3 luku

Porojen määrä

21 §

Porojen enimmäismäärä

Valtioneuvoston asetuksella säädetään kymmeneksi vuodeksi kerrallaan, kuinka monta eloporoa paliskunta saa alueellaan vuosittain pitää ja kuinka monta tällaista poroa paliskunnan osakas saa enintään omistaa. Erityisestä syystä enimmäisporomääriä voidaan valtioneuvoston asetuksella muuttaa kymmenvuotiskauden kuluessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua paliskunnan eloporojen enimmäismäärää säädettäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että paliskunnan talvilaitumilla laidunnettavien porojen määrä ei ylitä talvilaidunten kestävää tuottokykyä.

Jos poronhoidon tarkoituksenmukainen harjoittaminen sitä edellyttää, paliskunta voi enintään vuodeksi kerrallaan päättää, että sen alueella pidettävien eloporojen enimmäismäärä on enintään 20 prosenttia 1 momentin nojalla säädettyä enimmäismäärää pienempi.

Paliskunnan päätöstä on mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei hallinto-oikeus tehdyn valituksen johdosta toisin määrää. Jos päätös edellyttää porojen määrän vähentämistä, määrää vähennetään 22 §:ssä säädetyllä tavalla.

Paliskunnan tulee antaa päätöksensä tiedoksi Ruokavirastolle, Lapin elinvoimakeskukselle ja Paliskuntain yhdistykselle.

22 §

Porojen vähentämisestä päättäminen

Paliskunnan on vuosittain päätettävä sen alueella hoidettavana olevien porojen määrän vähentämisestä seuraavan poronhoitovuoden kuluessa. Vähennettävästä määrästä on päätettävä siten, ettei paliskunnan tai poronomistajan eloporojen määrä ylitä 21 §:n 1 tai 3 momentissa taikka 40 b §:n 3 momentissa tarkoitettua enimmäismäärää. Ensisijaisesti on vähennettävä muiden kuin paliskunnan osakkaiden omistamien porojen määrää. Paliskunnan osakkaiden poroista vähennetään ensin porot, joita osakkailla on yli heille vahvistetun enimmäismäärän taikka vastoin 10 §:ssä tarkoitettua kieltoa tai ilman mainitussa pykälässä tarkoitettua lupaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen vähennysten jälkeen vähennetään paliskunnan osakkaiden omistamia poroja niiden määrän mukaisessa suhteessa. Paliskunta voi kuitenkin erityisestä syystä päättää, että paliskunnan osakkaan porojen määrää ei tarvitse vähentää, jolloin vastaava määrä vähennetään muilta poronomistajilta heidän porojensa määrän mukaisessa suhteessa. Paliskunta voi myös päättää, että porojen määrän mukaisesta suhteesta poiketaan siltä osin kuin on tarpeen kohdistaa vähennys eri suhteessa vasoihin ja vuotta vanhempiin poroihin tai se on välttämätöntä siitoshirvaiden riittävän määrän turvaamiseksi. Jos paliskunta on päättänyt saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetun saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella sovellettavasta järjestelmästä, jonka sääntöjen mukaisesti on vahvistettu osakaskohtaiset enimmäisporomäärät niille osakkaille, jotka ovat vapaaehtoisesti sitoutuneet noudattamaan järjestelmän sääntöjä, porojen määrän mukaisesta suhteesta voidaan poiketa myös näiden osakkaiden kesken.

Jos on todennäköistä, että porojen määrä tulisi ilman paliskunnan toimenpiteitä seuraavana poronhoitovuonna ylittämään sallitun enimmäismäärän, paliskunta voi päättää, että poroja on jo kuluvana poronhoitovuonna vähennettävä. Vähentämiseen sovelletaan 1 ja 2 momenttia.

Paliskunnan 1 ja 3 momentissa tarkoitettuja päätöksiä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Tässä pykälässä tarkoitettujen vähennysten perusteena käytetään joko viimeksi vahvistetun poroluettelon mukaisia tai kuluvan vuoden poromääriä.

22 a §

Porojen vähentämisen toimeenpano

Paliskunnan osakkaan on vähennettävä porojensa määrää 22 §:ssä tarkoitetun paliskunnan päätöksen mukaisesti.

Poro katsotaan vähennetyksi, jos se on teurastettu tai 10 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla todistettavasti luovutettu paliskunnan ulkopuolelle sen poronhoitovuoden aikana, jona vähennys toteutetaan taikka jos se on tänä aikana muutoin kuin teurastamalla kuollut poro.

Jos porojen määrää ei ole paliskunnan päätöksen mukaisesti vähennetty sen poronhoitovuoden aikana, jona vähennys toteutetaan, osakkaan velvollisuus vähentää porot säilyy viiden seuraavan poronhoitovuoden ajan. Paliskunnan tulee pitää osakaskohtaisesti kirjaa vähentämättä jätetyistä poroista. Osakkaan vähentäessä porojaan vähennysten katsotaan ensisijaisesti kohdistuvan kirjanpitoon merkittyihin laiminlyönteihin vanhimmasta alkaen ja sen jälkeen kyseistä vuotta koskevaan vähennysvelvoitteeseen.

Paliskunnan tulee kunkin poronhoitovuoden päätyttyä ilmoittaa Ruokavirastolle vähentämättä olevien porojen vuosittaiset osakaskohtaiset määrät siltä osin kuin nämä määrät ylittävät kolme prosenttia kyseisten osakkaiden eloporojen kokonaismäärästä.

Paliskunta voi päättää, että poro, jonka osakas on 2 momentissa tarkoitetulla tavalla ja tarkoitettuna ajankohtana vähentänyt ilman, että osakkaalla on ollut siihen velvollisuutta, voidaan katsoa vähennetyksi seuraavien enintään viiden poronhoitovuoden aikana toteutettavissa vähennyksissä. Paliskunnan tulee pitää osakaskohtaisesti kirjaa päätöksensä mukaisesti ennakolta vähennetyistä poroista.

Paliskunta voi 22 §:ssä tarkoitetussa päätöksessään määrätä, että se toimeenpanee vähentämisen paliskunnan järjestämissä poroerotuksissa niiden poronomistajien puolesta, jotka eivät itse vähennä porojensa määrää. Poliisi voi pyynnöstä antaa päätöksen toimeenpanoon osallistuville virka-apua, jos tehtävän hoitamista estetään tai jos se on muusta syystä tarpeen. Virka-avusta säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:n 3–6 momentissa.

Ruokavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä vähentämättä jätettyjä poroja koskevaa kirjanpitoa laadittaessa käytettävistä lomakkeista.

30 §

Poroluettelo

Paliskunnan on kunakin poronhoitovuonna laadittava poroerotusten perusteella luettelo paliskunnan osakkaiden omistamista poroista (*poroluettelo*). Poroluetteloon on otettava myös muut paliskunnan alueella hoidossa olevat porot sekä porot, jotka omistajat erotusten ulkopuolella ovat ottaneet käyttöönsä. Lisäksi poroluetteloon on otettava paliskunnan kokouksen päättämien periaatteiden mukaisesti porot, jotka ovat muutoin jääneet erotusten ulkopuolelle.

Vastaava luettelo on laadittava erotuksissa muihin paliskuntiin kuuluviksi todetuista poroista.

Paliskunnan osakkaalla on velvollisuus ilmoittaa paliskunnalle porojensa lukumäärää koskevat tiedot, jotka tarvitaan poroluettelon laatimiseksi.

Poroluettelon vahvistamista koskeva päätös on voimassa muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Tarkemmat säännökset poroluettelosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

6 c luku

Porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelmat

40 a §

Porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen

Paliskunnan on kerran kymmenessä vuodessa laadittava ja hyväksyttävä porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa määritellään toimenpiteet laidunalueiden käytön järjestämiseksi tavalla, joka turvaa kestävän ja monimuotoisen laidunympäristön pitkällä aikavälillä ja joka siten tukee nykyisten ja tulevien sukupolvien mahdollisuuksia harjoittaa poronhoitoa.

Paliskunnan tulee hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelussa kuulla paikallista maa- ja metsätaloutta edustavia tahoja, jos suunnitelmaan sisältyy saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella sijaitsevilla muiden kuin valtion, kuntien, seurakuntien tai paliskunnan osakkaiden omistamilla alueilla toteutettavia rakentamiseen tai luonnon ennallistamiseen taikka porojen pysyväisluonteiseen lisäruokintaan liittyviä toimenpiteitä.

Paliskunnan on ennen porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksymistä pyydettävä Lapin elinvoimakeskuksen lausunto siitä, täyttääkö suunnitelma sille tässä laissa asetetut vaatimukset. Hyväksytty suunnitelma sekä lausunto ja perustelut mahdolliselle poikkeamiselle siinä esitetystä on toimitettava kahden kuukauden kuluessa suunnitelman hyväksymisestä Ruokavirastolle.

Suunnitelman hyväksymistä koskeva päätös on voimassa mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakutuomioistuin toisin määrää.

40 b §

Porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelman sisältö

Porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelmassa tulee kuvata paliskunnan porolaidunten nykytila ja tärkeimmät tiedossa olevat luonnonarvot sekä keskeiset laidunten kuntoon ja tulevaan käyttöön ja laitumiin vaikuttavaan muuhun maankäyttöön liittyvät seikat ja uhkatekijät. Lisäksi tulee kuvata poroista viljelyksille ja vakituiselle asutukselle aiheutuvien haittojen ehkäisemiseen liittyvät käytännöt. Suunnitelmassa tulee asettaa laidunten kunnon turvaamiseen ja niiden kestävään käyttöön liittyvät tavoitteet sekä kuvata tavoitteiden saavuttamiseksi toteutettavat vaikuttavat toimenpiteet.

Porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelman toimenpiteiksi tulee valita ainakin kaksi seuraavista toimenpiteistä:

1) jäkälälaidunten tilan parantaminen osoittamalla talvilaidunalueet, joita ei käytetä lumettomina aikoina, sekä ohjaamalla porojen kulkua laidunalueiden välillä paimentamalla, aidoilla tai muilla mahdollisilla tavoilla;

2) laidunten talviaikaisen käytön minimointi teurastamalla vähintään kaksi kolmasosaa kunkin poronhoitovuoden teurasporoista viimeistään 15 päivänä marraskuuta, tai, jos käytössä on erilliset talvilaitumet, erottamalla ja teurastamalla teurasporot ennen porojen siirtämistä talvilaitumille;

3) kesälaidunkierron kehittäminen ohjaamalla lumettomina aikoina tapahtuvaa laidunnusta tavalla, joka edistää luonnon monimuotoisuutta ja torjuu haitallista pensoittumista; lisäksi tai vaihtoehtoisesti osallisuus laidunalueilla toteutettaviin, paikallisilta luontovaikutuksiltaan merkittäviin luonnon ennallistamistoimiin;

4) laidunalueiden yhteiskäytön lisääminen paliskuntien taikka tokkakuntien, siidojen tai muiden vastaavien porojansa yhdessä hoitavien paliskunnan poronhoitajaryhmien yhdistymisen tai yhteistyön kautta laidunalueiden monimuotoisuuden ja laidunkierron edistämiseksi;

5) paliskuntakohtaisen enimmäisporomäärän alentaminen talvilaidunten kunnon parantamiseksi siten, että määrä on vähintään seitsemän ja enintään 20 prosenttia 21 §:n 1 momentissa tarkoitettua enimmäismäärää pienempi.

Edellä 2 momentin 5 kohdassa tarkoitetun toimenpiteen valinta ja toteuttaminen edellyttävät, että paliskunta on tehnyt voimassa olevan päätöksen sen alueella pidettävien eloporojen enimmäismäärästä. Erillistä päätöstä ei kuitenkaan tarvita niin kauan kuin paliskunnan

poromäärä alittaa 21 §:n 1 momentissa tarkoitetun enimmäismäärän yli 20 prosentilla. Päätös voidaan tehdä enintään kymmeneksi vuodeksi kerrallaan. Paliskunnan päätöksen osalta sovelletaan 21 §:n 4 ja 5 momenttia.

Ruokavirasto antaa tarkemmat määräykset porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelman esitystavasta sekä suunnitelman laatimisessa käytettävistä lomakkeista.

40 c §

Suunnitelmaa koskeva seuranta ja raportointi sekä muutokset suunnitelmaan

Paliskunnan on vuosittain vahvistettava kuvaus suunnitelman toteutumisesta. Kuvaus on toimitettava Paliskuntain yhdistykselle vuosittain viimeistään marraskuun 15 päivänä.

Paliskuntain yhdistyksen on toimitettava paliskuntien kuvaukset Ruokavirastolle marraskuun loppuun mennessä.

Paliskunta voi tarvittaessa ja tekemänsä seurannan perusteella päättää muutoksista suunnitelmaan, jos suunnitelma yhä täyttää 40 b §:ssä säädetyt vaatimukset. Jos suunnitelmaan sisältyvän 40 b §:n 2 momentissa tarkoitetun toimenpiteen toteuttaminen osoittautuu mahdottomaksi, paliskunnan tulee muuttaa suunnitelmaa toimenpiteen korvaamiseksi toisella toimenpiteellä, jollei toimenpiteiden vähimmäismäärää koskeva vaatimus tästä riippumatta täyty. Suunnitelman muutoksiin sovelletaan lisäksi, mitä 40 a §:n 2–4 momentissa säädetään suunnitelmasta.

Paliskunnan vahvistamaan suunnitelmaan ja 1 momentissa tarkoitettuun kuvaukseen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään viranomaisen asiakirjasta. Siltä osin kuin kyse on oikeudesta saada tieto suunnitelmasta, paliskuntaan sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään viranomaisesta. Sen lisäksi, mitä mainitussa laissa säädetään salassapitoperusteista, suunnitelman ja kuvauksen tiedot paliskunnan tai poronomistajien elinkeinotoiminnasta ovat salassa pidettäviä, jos niiden antaminen voi perustellusta syystä aiheuttaa taloudellista vahinkoa poronomistajalle tai paliskunnalle.

43 §

Paliskunnan sisäiset porokarjan luovutukset

Porojen kaupasta tai lahjoituksesta on ostajan tai lahjansaajan, joka on saman paliskunnan osakas tai sellaiseksi aikova, viipymättä ilmoitettava poroisännälle. Poronomistaja, jonka vähentämättä olevien porojen määrä ylittää kolme prosenttia hänen eloporojensa kokonaismäärästä, ei saa myydä tai lahjoittaa porojaan mainitulle ostajalle tai lahjansaajalle ennen kuin hän on toteuttanut 22 a §:n 1 momentin mukaisen porojen vähentämisvelvollisuutensa, ellei luovutus koske koko porokarjaa ja vähentämisvelvollisuuden sovita siirtyvän luovutuksensaajalle.

— —

47 §

Poronhoitorikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) 30 §:n 3 momentin vastaisesti jättää ilmoittamatta tai ilmoittaa väärin poroluetteloon porojensa lukumäärän,

2) vastoin 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua kieltoa tai ilman mainitun pykälän 2 momentin mukaan vaadittavaa lupaa tuo poroja paliskunnan alueelle taikka

3) vastoin 42 §:n säännöksiä pelottelee poroja,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *poronhoitorikkomuksesta* sakkoon.

Viranomainen voi jättää esitutkintaviranomaiselle ilmoittamatta rikkomuksen, jos teko tai laiminlyönti on vähäinen eikä kyseessä ole säännösten toistuva rikkominen.

52 §

Valvonta

Ruokavirasto valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista ja täytäntöönpanoa.

Ruokavirasto voi määrätä paliskunnan tai paliskunnan osakkaan, joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, asian laatuun nähden riittävässä määräajassa täyttämään velvollisuutensa.

Ruokavirasto voi tehostaa 2 momentissa tarkoitettua paliskuntaan kohdistettua määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty teetetään paliskunnan kustannuksella.

Uhkasakosta ja teettämisuhasta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990) .

52 a §

Seuraamusmaksu

Ruokavirasto voi määrätä seuraamusmaksun paliskunnan osakkaalle, joka laiminlyö 22 a §:n 1 momentin mukaisen velvollisuuden vähentää porojensa määrää. Maksun suuruus on 450 euroa kutakin vähentämättä jätettyä poroa kohden. Vähentämättä jätetyt porot lasketaan erikseen kultakin sellaiselta poronhoitovuodelta, jona poroja on vähentämättä.

Seuraamusmaksu voidaan jättää määräämättä tai määrätä maksettavaksi 1 momentin mukaisesti määräytyvää määrää pienempänä, jos tekoa voidaan pitää vähäisenä eikä se osoita piittaamattomuutta lain velvoitteista taikka jos maksun määräämättä jättäminen tai määrääminen vähimmäismäärää pienempänä on tekoon liittyvät erityiset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullista.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä henkilölle, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Jos maksu on määrätty, samasta teosta ei saa määrätä toista seuraamusmaksua eikä tuomita tuomioistuimessa rangaistusta.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos sen poronhoitovuoden viimeisestä päivästä, jona laiminlyönti on päättynyt, on kulunut yli kaksi vuotta. Tämä lain nojalla maksettavaksi määrätyn seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002).

52 b §

Ruokaviraston tiedonsaantioikeus

Ruokavirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot paliskunnilta ja niiden osakkailta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 52 a §:ää sovelletaan kuitenkin vasta vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

Merkkipiireistä ja suurimmista sallituista poromääristä annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (414/2020) jää voimaan tämän lain tullessa voimaan.

Tämän lain 22 a §:ää sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa paliskunnan osakaskohtaiseen kirjanpitoon merkittyihin poroihin, jos merkinnän tekemisestä on kulunut enintään kolme vuotta ja merkintä on tehty sellaisena poronhoitovuonna, jona paliskunnan osakkailla on ollut velvollisuus vähentää poroja.

Paliskunnan tulee vahvistaa ensimmäinen porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelma kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

2.

Laki

maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) 14 §:n 1 momentti seuraavasti:

14 §

Porotalouden tuki

Suomessa porotaloutta pohjoisella tukialueella harjoittavalle poronomistajalle voidaan myöntää tukea poronhoitolain (848/1990) 5 §:n 2 kohdassa tarkoitettujen eloporojen lukumäärän perusteella. Tuki voidaan myöntää luonnollisille henkilöille tai sellaiselle luonnollisten henkilöiden muodostamalle ruokakunnalle, joka on samassa taloudessa asuva perhekokonaisuus. Ruokakunnaksi katsotaan myös jakamaton kuolinpesä. Tukea ei makseta siltä osin kuin eloporojen määrä ylittää paliskunnalle tai sen osakkaille määrätyt poronhoitolain 21 §:n 1 tai 3 momentissa taikka 40 b §:n 3 momentissa tarkoitetut suurimmat sallitut määrät. Tukea ei makseta niistä poroista, jotka osakkaan olisi paliskunnan mainitun lain 22 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitetun päätöksen mukaan pitänyt teurastaa. Jos ruokakunnan edellä tarkoitettujen teurastamatta jättämien porojen määrä on yli kolme prosenttia ruokakunnan eloporojen määrästä, tukea ei makseta ruokakunnalle lainkaan.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleeseen hakemukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

_____

3.

Laki

porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011) 10 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1676/2015, sekä

lisätään lakiin uusi 10 a § seuraavasti:

10 a §

Poronhoitolain velvoitteiden noudattaminen

Paliskunnalle voidaan myöntää tukea vain, jos paliskunnan eloporojen määrä ei ylitä poronhoitolain nojalla säädettyä suurinta sallittua määrää.

Jos paliskunta on päättänyt poronhoitolain 21 §:n 3 momentin tai 40 b §:n 3 momentin nojalla, että paliskuntakohtainen suurin sallittu eloporomäärä on alempi kuin 1 momentissa tarkoitettu eloporomäärä, tukea voidaan myöntää vain, jos paliskunnan päätöksen mukainen eloporojen enimmäismäärä ei ylity.

Lapin elinvoimakeskus voi kuitenkin päättää, että tuki myönnetään, jos paliskunnan eloporomäärä on enintään kolme prosenttia suurempi kuin paliskuntakohtainen suurin sallittu poromäärä ja ylitykselle on erityisiä syitä.

Tuen myöntäminen paliskunnalle edellyttää, että paliskunta on noudattanut poronhoitolaissa säädettyjä porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelman laatimista ja muuttamista koskevia velvoitteita. Tuen myöntäminen paliskunnalle estyy, jos toimivaltaisen viranomaisen tiedossa on, että paliskunta on tuen hakemisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna vakavasti laiminlyönyt muita poronhoitolaissa säädettyjä velvoitteitaan.

Mitä 1–4 momentissa säädetään, ei estä investointituen myöntämistä paliskuntien yhdessä omistamaa teurastamoa varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleeseen hakemukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

4.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentin 66 kohta, sellaisena kuin se on laissa / , sekä

lisätään 1 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 416/2025, 860/2025, 979/2025, 1080/2025, 1149/2025, 1379/2025, 18/2026, / , / ja /uusi 67 kohta seuraavasti:

Valiokunnan mietintö MmVM 8/2026 vp

1 §

Lain soveltamisala

— —

Tässä laissa säädetään seuraavien rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten täytäntöönpanosta:

— —

66) eräiden tuotteiden kyberkestävyydestä sekä kyberturvallisuussertifioinnista annetun lain (/) 31—37 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu;

67) poronhoitolain (848/1990) 52 a §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

Helsingissä 6.5.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ritva Elomaa ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok (osittain)
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps (osittain)
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Jenna Simula ps (osittain)
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk (osittain)
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Vastalause

Perustelut

Hallituksen esitys poronhoitolain muuttamiseksi sisältää askeleita oikeaan suuntaan. Uudistus on kuitenkin useiden tavoitteiden kannalta riittämätön. Kuten valiokunnan saamista lukuisista asiantuntijalausunnoista käy ilmi, uudistus jää hyvin vaillinaiseksi niin luonnon kantokyvyn, ilmastonmuutokseen sopeutumisen kuin saamelaisten alkuperäiskansaelinkeinon turvaamisen kannalta.

Saamelaiskäräjien ja saamelaispaliskunnat ry:n lausunnot korostavat, että nykyinen poronhoitolaki ei pysty huomioimaan saamelaiseen poronhoitoon liittyviä toimintatapoja ja tapaoikeutta. Poronhoidon hallinnan järjestelmät tulisi siten uudistaa tavalla, joka paremmin tukee alkuperäiskansan kulttuurin säilymistä sekä tunnistaisi saamelaisen poronhoidon erityispiirteet. Saamelaisten perustuslaillinen oikeus ylläpitää omaa kulttuuriaan edellyttää, että poronhoidon hallintarakenteet mahdollistavat tosiasiallisesti saamelaisten osallistumisen päätöksentekoon.

Useat lausunnonantajat, kuten Suomen luonnonsuojeluliitto ja WWF ovat nostaneet esiin myös sen, että nyt esitetyt toimenpiteet ovat riittämättömiä tunturiluonnon ja porolaidunten ympäristöllisen kantokyvyn turvaamiseksi. Myöskään muiden maankäytön muotojen aiheuttama paine poronhoidolle ja ympäristölle ei tule nykylaissa riittävästi huomioiduksi.

Moninaisten, ympäristöllisten ja alkuperäiskansaoikeuksia koskevien tavoitteiden täyttämiseksi ja yhteensovittamiseksi tarvittaisiin laaja poronhoitolain kokonaisuudistus. Osana uudistusta tulisi tarkastella myös poronhoitoalueen etelärajan siirtoa. Tarkastelua on tehty viimeksi 1800-luvulla ja ilmaston kuumenemisen myötä olosuhteet ovat jo muuttuneet ja muuttuvat nopeasti tulevaisuudessa.

Emme myöskään hyväksy valiokunnan mietintöön kirjaamaa näkemystä koskien maanomistajien kuulemista saamelaisten kotiseutualueella, sillä maanomistajia ja haltijoita edustavien tahojen osallistuminen porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelman tekoon rajoittaa saamelaisille perustuslaissa turvattua kulttuuri-itsehallintoa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään yksi lausuma. ***(Vastalauseen lausumaehdotus)***

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto käynnistää poronhoitolain kokonaisuudistuksen pohjaksi kattavan selvitystyön porotalouden kestävän harjoittamisen toimintaedellytyksistä huomioiden muun maankäytön porotaloudelle aiheuttaman häiriön ja ilmastonmuutoksen

yhteisvaikutukset sekä poronhoidon ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyyden reunaehdot saamelaisten poronhoidon erityispiirteet huomioiden.

Helsingissä 6.5.2026

Tiina Elo vihr
Veronika Honkasalo vas